

FIȘA DISCIPLINEI
Anul universitar 2025-2026
Anul de studiu III. / Semestrul 1.

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ	Universitatea „1 Decembrie 1918”
1.2. Facultatea	de TEOLOGIE ORTODOXĂ
1.3. Departamentul	de ARTĂ RELIGIOASĂ
1.4. Domeniul de studii	Arte vizuale
1.5. Ciclul de studii	Licență (2024-2027)
1.6. Programul de studii/calificări COR/grupă de bază ESCO	Artă Sacră /Artist plastic (COR: 265102); Grafician (COR: 264104); Pictor (COR: 265106) – Corespondență ISCO 08: 2651 – Visual Artists

1. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei		ARTĂ MONUMENTALĂ (MOZAIC) (III)			2.2. Cod disciplină		ARS 319				
2.3. Titularul activității de curs			Lector univ dr. CĂTĂLIN BĂLUȚ								
2.4. Titularul activității de seminar			Lector univ dr. CĂTĂLIN BĂLUȚ								
2.5. Anul de studiu		III	2.6. Semestrul		I	2.7. Tipul de evaluare		VP	2.8. Regimul disciplinei (O – obligatorie, Op – opțională, F – facultativă)		Op

2. Timpul total estimat

3.1. Numar ore pe saptamana	4	din care: 3.2. curs	1	3.3. seminar	3
3.4. Total ore din planul de învățământ	56	din care: 3.5. curs	14	3.6. seminar/laborator	42
Distribuția fondului de timp de studiu individual					ore
• Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					30
• Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					10
• Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					6
• Tutoriat					4
• Examinări					4
• Alte activități (studiu după obiecte și model viu)					40
Total ore activități individuale					94

3.7 Total ore studiu individual	94
3.8 Total ore din planul de învățământ	56
3.9 Total ore pe semestru	150
3.10 Numărul de credite	6

3. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	Nu este cazul
4.2. de competențe	Nu este cazul

4. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	<i>Atelier dotat cu proiector/panou de proiecție, șeavele, mese pentru desen, planșete, casetoane și suprafață arhitecturală pentru tehnicile de mozaic (suport/zidărie)</i>
5.2. de desfășurarea a seminarului/laboratorului	<i>Atelier dotat cu proiector/panou de proiecție, șeavele, mese pentru desen, planșete, casetoane și suprafață arhitecturală pentru tehnicile de mozaic (suport/zidărie)</i>

5. Competențe specifice acumulate

Competențe profesionale	C1. Să demonstreze preocupare pentru perfecționarea profesională. C2. Identificarea rolurilor și responsabilităților într-o echipă plurispecializată și aplicarea de tehnici de relaționare și muncă eficientă în cadrul echipei. C3. Să demonstreze implicarea în activități artistice și științifice. C4. Aplicarea unor strategii de muncă riguroasă, eficientă și responsabilă, de punctualitate și răspundere personală față de rezultat, pe baza principiilor, normelor și valorilor codului deontologic. C5. Să participe la proiecte cu caracter artistic și științific, compatibile cu cerințele integrării în învățământul European.
Competențe transversale	CT1. Dezvoltarea capacității de autoevaluare și evaluare artistică CT2. Identificarea oportunităților de formare continuă și valorificarea eficientă a resurselor și a tehnicilor de învățare pentru propria dezvoltare. CT3. Dobândirea unor abilități de lucru interactiv

6. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor specifice acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	Cursul de <i>Artă monumentală (mozaic)</i> se realizează în strânsă corelare cu disciplinele <i>Studiul compoziției pentru iconografie</i>, <i>Artă creștină: Tehnici și stiluri</i>, <i>Iconografie</i>, <i>Studiul desenului pentru iconografie</i>, <i>Studiul culorii pentru iconografie</i>, <i>Practică de specialitate șantier (mozaic)</i>, <i>Anatomie artistică</i>, elemente indispensabile pentru alcătuirea unei imagini vizual estetice, iconografice, de o anumită complexitate formală și ideatică. De asemenea, pentru o profundă înțelegere a limbajului iconografic și vizual, a mozaicului de-a lungul timpului, cursul se corelează cu <i>Teologie dogmatică</i>, <i>Istoria bisericească universală</i>, <i>Istoria artei universale</i>, <i>Istoria artei românești</i>. De o strictă necesitate este și relaționarea cursului cu studiul elementelor de arhitectură (spațiului arhitectural) și ambient. Legat de zid și în consecință de arhitectură mozaicul (ca artă monumentală) dobândește un alt statut decât atunci când este legat de un obiect. Trebuie ținut cont că nu numai condițiile sale materiale de execuție diferă ci odată cu contextul diferă chiar natura intimă a imaginii sau statutul ei de realitate. Legătura organică a mozaicului (ca artă monumentală) cu arhitectura prezintă două aspecte de altfel strâns legate în sinteza fiecărui mare stil: iconografic-liturgic pe de o parte, estetic și formal pe de o altă parte. Din punct de vedere formal caracterul specific al mozaicului rezidă în problema inevitabilă a articulării spațiului "pictural" și spațiului arhitectural. Studiul și îndemânarea în disciplina de <i>Artă monumentală – mozaic</i> cere o predispoziție specifică spre această formă de expresie plastică, nu în ceea ce se referă la tehnică și la mărimea suprafețelor de acoperit ci spre conceptul de amplitudine, de monumentalitate care este implicit în orice mozaic (ca
---------------------------------------	---

	artă monumentală). Se începe studiul disciplinei de Artă monumentală – mozaic cu descrierea procesului istoric al acestei discipline, adică cunoașterea operelor pe care le-au realizat generațiile trecute în această latură specială a tehnicilor de decorare murală. Cunoașterea și realizarea/prepararea practică a diferitelor tipuri de suport și de materiale. O dată realizată cunoașterea proceselor tehnice este necesar să se propună studentului aplicații practice prin anumite exerciții bazate pe studii și proiecte prelabile de compoziție, situare și iluminare, iar după aceea să se execute practic o parte a întregului la mărimea definitivă. Istoricul artei monumentale - tehnica mozaic, prezentând primele manifestări ale acestei tehnici, a tipurilor de materiale folosite în funcție de zona geografică.
7.2 Obiectivele specifice	Realizarea unor lucrări de artă monumentală în tehnica mozaicului în general, cu accent pe mozaicul din arta bizantină. Analiza unor compoziții de mare importanță iconografică, plastică și creativă din arta antică, medievală, bizantină, clasică, renașcentistă și contemporană prin intermediul reproducerilor (foto-video), excursiilor de documentare, etc. Realizarea unor copii după mozaicuri din arta universală (arta medievală, bizantină) pentru învățarea și stăpânirea tehnicii mozaicului și aplicarea lui în viitoare proiecte și lucrări de artă monumentală destinate diferitelor instituții sau locuri publice religioase cât și laice. Analizarea și cunoașterea istoriei stilurilor arhitecturale cu scopul cunoașterii, folosirii și preluării armoniilor cromatice din culturi și epoci diferite, cu accent pe arta bizantină. Studiarea relațiilor cromatice dintre formele figurative și decorative folosite în mozaic cu ambientul arhitectural în culturi și epoci diferite. Studiarea relațiilor dintre decorația pavimentului - a plafonului - decorația murală. Realizarea unor proiecte pentru lucrări de artă monumentală în tehnica mozaicului destinate lăcașurilor de cult, diferitelor instituții sau locuri publice religioase cât și laice. Să capaciteze studentul în cunoașterea, folosirea și manipularea adecvată a materialelor și tehnicilor specifice și a utilizării procedeele tehnice cu măiestrie. Să acorde o atenție deosebită calității materialelor utilizate, ca și a acelor care pot să apară pe piață, facilitând studentului cea mai mare informare posibilă, inclusiv experimentarea lor. Să îmbogățească prin intermediul exercițiilor realizate în timpul cursului activitatea creatoare personală a studenților.

7. Conținuturi

8.1. CURS	Metode de predare	Observații
Săptămâna 1, 2, 3: Mozaicul în Antichitate și în Evul Mediu-Italia	Expuneri teoretice bazate pe folosirea unui material didactic ilustrativ (prezentări power point, albume), cursuri și bibliografie adecvată temelor. Dialog direct. Analizarea temelor și a obiectivelor urmărite din punct de vedere conceptual și formal și asocierea lor cu problematica tehnică, iconografică și plastică. Discuții de evaluare și corecturi pe parcursul efectuării lucrărilor. Concluzii finale. Excursii de documentare.	3 ore
Săptămâna 4, 5, 6, 7, 8: Mozaicurile bizantine din Orientul Mijlociu	Prelegere. Expunere. Conversație euristică. Problematizare.	5 ore
Săptămâna 9, 10, 11, 12, 13, 14: Mozaicuri bizantine pe teritoriul Europei de astăzi	Prelegere. Expunere. Conversație euristică. Problematizare.	6 ore
8.2. SEMINAR		

Săptămâna 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7: Realizarea unor lucrări de artă monumentală în tehnica mozaicului în general, cu accent pe mozaicul din arta bizantină. Analiza unor compoziții de mare importanță iconografică, plastică și creativă din arta antică, medievală, bizantină, clasică, renașcentistă și contemporană prin intermediul reproducerilor (foto-video), excursiilor de documentare, etc. Realizarea unor copii după mozaicuri din arta universală (arta medievală, bizantină) pentru învățarea și stăpânirea tehnicii mozaicului și aplicarea lui în viitoare proiecte și lucrări de artă monumentală destinate diferitelor instituții sau locuri publice religioase cât și laice.	Conversație euristică. Problematizare. Activitate practică.	21 ore
Săptămâna 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14: Realizarea unor lucrări de artă monumentală în tehnica mozaicului în general, cu accent pe mozaicul din arta bizantină. Analiza unor compoziții de mare importanță iconografică, plastică și creativă din arta antică, medievală, bizantină, clasică, renașcentistă și contemporană prin intermediul reproducerilor (foto-video), excursiilor de documentare, etc. Realizarea unor copii după mozaicuri din arta universală (arta medievală, bizantină) pentru învățarea și stăpânirea tehnicii mozaicului și aplicarea lui în viitoare proiecte și lucrări de artă monumentală destinate diferitelor instituții sau locuri publice religioase cât și laice.	Conversație euristică. Problematizare. Activitate practică.	21 ore

8.3. Bibliografie

- Baroni Sandro**, *Tecniche del Mosaico, Corso pratico*, Milano, 1998.
- Bjonholt Benete**, *Glossary of Mosaic Glass Terms*, University of Sussex, 2009.
- Boldura O.**, *Pictura murală din Nordul Moldovei modificări estetice și restaurare*, Editura ACS, București, 2013.
- Bellis Alexis**, *Roman mosaics in the J. Paul Getty Museum*, Los Angeles, 2016.
- Carolyn L. Connor**, *Saints and spectacle. Byzantine Mosaics in their Cultural Setting*, Oxford University Press, USA, 2016.
- Cennini Cennino**, *Tratatul de pictură*, Editura Meridiane, București, 1977.
- Daniel V. Thompson**, *The materials and techniques of medieval paintings*, Dover Publications, Inc. New York, N.Y., 1956.
- Dionisie din Furna**, *Carte de pictură*, Editura Meridiane, București, 1979.
- Dionisie din Furna**, *Erminia picturii bizantine*, Editura Sofia, București, 2000.
- Dobrei Florin**, *Bisericile ortodoxe hunedorene*, Editura Eftimie Murgu, Reșița, 2011.
- Drăguț Vasile**, *Arta românească, preistorie, antichitate, ev mediu, renaștere, baroc*, Editura Meridiane, București, 1982.
- Drăguț Vasile**, *Dicționar enciclopedic de artă medievală românească*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1976.
- Draguț Vasile**, *Pictura murală din Transilvania (sec. XIV-XV)*, București, 1970.
- Drăguț Vasile**, *Repertoriul picturilor murale medievale din România (sec. XIV-1450)*, EAR, București, 1985.
- Grabar A.**, *La peinture byzantine*, Geneva, 1953.
- Havel Marc**, *Tehnica tabloului*, Ed. Meridiane, București, 1968.
- Istudor I.**, *Noțiuni de chimia picturii*, Editura ACS, ediția a III-a, București, 2011.
- Irving Lavin**, *The hunting mosaics of Antioch and their sources. A study of compositional principles in the development of early medieval style*, Dumbarton Oaks Papers, 1963.
- Lazarev Victor**, *Istoria picturii bizantine*, 3 vol., Editura Meridiane, București, 1980.
- Meteș Ștefan**, *Zugravii bisericilor românești*, în ACMIT, Cluj-Napoca, 1929.
- Mihalcu Mihail**, *Valori medievale românești*, Editura Sport-Turism, București, 1984.
- Mora P. și L. Philippot, P.**, *Conservarea picturilor murale*, Editura Meridiane, București, 1986.
- Nicolescu Corina**, *Moștenirea artei bizantine în România*, Editura Meridiane, București, 1971.
- Nyssen W.**, *Începuturile picturii bizantine*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1975.
- Porumb Marius**, *Dicționar de pictură veche românească din Transilvania sec. XIII-XVIII*, EAR, București, 1998.
- Porumb Marius**, *Pictura românească din Transilvania*, vol. I. (sec. XIV-XVII), Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1981.
- Rusu A. A.**, *Biserici și ctitori din Țara Hațegului până la 1700*, Satu Mare, 1997.
- Sander Loma**, *Encyclopedia of mosaic art*, The English Press, 2012.
- Săndulescu-Verna C.**, *Erminia picturii bizantine*, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1979.
- Sinigalia T., Boldura O.**, *Monumente medievale din Bucovina*, Editura ACS, București 2010.
- Solomonea Carmen Cecilia**, *Voroneț, Popăuți, Probota și Moldovița. Metode tehnice ale picturii murale*, Editura Artes, Iași, 2009.
- Stănescu M.**, *Meșteri constructori, pietrari și zugravi din timpul lui Ștefan cel Mare*, în SCIA, II, 1955, p. 361-365.
- Ștefănescu I. D.**, *Arta feudală în Țările Române (pictura murală și icoanele de la origini până în secolul al XIX-lea)*, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1981.
- Ștefănescu I. D.**, *Iconografia artei bizantine și a picturii feudale românești*, București, 1973.
- Sweetman J. Rebeca**, *The mosaics of roman crete*, University of St. Andrews, Cambridge, 2013.
- Vasari Giorgio**, *Viețile celor mai de seamă pictori, sculptori și arhitecți*, vol. I. Editura Meridiane, București, 1962.
- Vătășianu Virgil**, *Pictura murală românească în veacurile XIV-XVI*, București, 1965.
- Weyer A., Picazo P.P., Pop D., Cassar J., Aysun O., Vallet J-M., Ivan S.**, *European illustrated glossary of conservation terms for wall paintings and architectural surfaces*, Ed. Michael Imhof Verlag, Germany, 2015.
- Wootton Will**, *Ancient mosaic techniques and modern conservation: An archaeologist's perspective*, King's College London.

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

Tematica este elaborată după bibliografia de specialitate națională și internațională din domeniu. Pe parcursul cursului și al lucrărilor practice se insistă pe înțelegerea informațiilor vitale care pot asigura în viitor o viziune obiectivă asupra artei plastice, a tehnicilor mozaicului. Transmiterea noțiunilor teoretice și realizarea aplicațiilor practice specifice tehnicii mozaicului, dezvoltarea aptitudinilor artistice de vizualizare prin conștientizarea, asimilarea și reprezentarea principiilor grafice, constructive și valorice din cadrul modelelor din temele propuse.

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	-Însușirea problematicii tratate la curs. -Comunicare, coerența articulării demersului artistic. -Capacitate de redare și observare a subiectului.	Lucrările vor fi evaluate prin metode de evaluare comparative pe baza respectării integrale a programului tematic, calității și originalității soluțiilor găsite, abilității tehnice și practice, sensibilității și expresivității lor, a muncii investite pentru realizarea lor, a complexității plastice și tehnice, a frecvenței la atelier (șantier) precum și a gradului de colaborare și cooperativitate. Analize critice individuale și de grup. Consultarea colegilor în cadrul analizelor. Examene, verificări, expoziții, notări la încheierea lucrărilor unei teme.	50 %
	- Activitate la curs	-	-
10.5 Seminar/laborator	-Verificare pe parcurs - Creativitate, originalitate, conceptualizare.	Prezentarea lucrărilor / proiectelor de semestru. - verificări și examene conform planului de învățământ; notare și acordare de credite	30 %
	- Activitate la seminar	- verificări și examene conform planului de învățământ; notare și acordare de credite	20 %

10.6 Standard minim de performanță:

Pentru nota 5 (cinci): studentul cunoaște noțiunile teoretice și realizarea aplicațiilor practice specifice tehnicilor mozaicului.

Data completării	Semnătura titularului de curs	Semnătura titularului de seminar
20.09.2024		

Data avizării în departament

23.09.2024

.....

Semnătura director de departament

.....
Gurman
7